

ERNESTA KAZAKĒNAITĒ

Vilniaus universitetas
e.kazakenaite@gmail.com**Intarpai originaliuose *Vermehretes Lettisches Handbuch*
(1685) perikopių versetuose**

XVI–XVII amžiuje Biblijos ir ypač jos fragmentų vertimuose įvairiomis kalbomis intarpų, t. y. teksto tarp skliaustų, kuris nėra originalo ar vertimo šaltinio dalis, galima rasti tiek katalikų (pvz., M. Daukšos *Poftilla* (1599)), tiek protestantų (pvz., knygos *Vermehretes Lettisches Handbuch* (1685) perikopėse) tekstuose. Nors tokie intarpai vertimuose nebuvo unikalūs konkrečiam autoriui ar tekstui būdingas reiškinys, vienuose jų yra daugiau, kituose – mažiau. Itin daug intarpų yra Kristoforo Fiurekerio perikopėse (toliau – FP), išspausdintose Henriko Adolfijaus sudarytoje knygoje *Vermehretes Lettisches Handbuch* (1685). Dėl šioje knygos dalyje esančių intarpų gausos Ludis Bērziņš (1939, 156) yra iškėlęs hipotezę, kad perikopės galėjo būti išspausdintos be paskutinės vertėjo redakcijos.

Siekiant patikrinti šią hipotezę, atliktas FP originaliuose versetuose esančių intarpų tyrimas. Originaliais versetais tyrime laikyti tie, kurie latviškai išspausdinti pirmą kartą, t. y. jų nerasime kitų vertėjų iki 1685 m. išleistose liuteroniškose knygose latvių kalba. Iš viso tokių versetų FP yra 183. 38-iuose iš jų yra intarpų (iš viso – 43), tačiau tyrime analizuoti ne visi, nes trijuose originaliuose versetuose esantys intarpai turi formalų atitikmenį vertimo šaltinyje (ta pati teksto atkarpa rašoma taip pat tarp skliaustų), pvz.:

1 Pt 3,6	LB	Jn welcher jr euch frewen werdet / die jr jtzt eine kleine zeit (wo es sein sol) trawrig seid in mancherley anfechtungen /
	FP	Kuņrā juhs preezafitees / kas juhs taggad maŕu Brihdi / (ja tas tā noteekahs /) nofkummuŕchi eŕŕaht daŕchadās Kaitēs.

Taigi tyrimo medžiagą sudaro iš viso 40 FP originaliuose versetuose esančių intarpų. Pranešime jie bus aptariami pagal vieną iš galimų skirstymo būdų – santykį su vertimo šaltiniais.

Šaltiniai

Daukša Mikalojus 1599, *Poftilla* || CATHOLICKA. || Tái eŕt: || Iŕguldimas Ewan||gelii kiekwienos Nedelos ir Bwe-||tes per wiffús metús. || Per Kúniga MIKA-LOIV DAVKSZA || Kanonika Medniku / iŕ lėkiŕko pergũldita || [...] W Wilniui / || Drukārniui Akadēmios SOCIETATIS || IESV, A. D.

FP – *Vermehretes Lettisches Handbuch außgefertiget von Henrico Adolphi*, Mitau: George Radezky, 1685.

LB – [Martin Luther], *Biblia: das ist: die gantze Heilige Schrift deutsch*, Wittemberg, 1545. (Cituota iš: <http://lutherbibel.net/>).

Literatūra

Bērziņš Ludis 1928, Kristofors Fūrekers un viņa nozīme latviešu literatūrā, *Filologu Biedrības Raksti* 8, 145–224.